

RECENZE

Psychológia pre políciu a justíciu je aplikovaná psychologická veda, ktorá skúma osobnosť ako subjekt a objekt policajnej a justičnej činnosti, analyzuje psychologickú charakteristiku policajnej a justičnej činnosti a adjustáciu na prácu sudcu, justičného úradníka, policajta. Je zacielená na zefektívnenie policajnej činnosti a psychologickú starostlivosť o človeka – subjektu či objektu policajnej činnosti. Interdisciplinárne vymedzenie policajnej psychológie prispieva k objektívnejšiemu poznaniu policajtov, podozrivých, obvinených, páchateľov, svedkov, obetí a optimalizuje činnosť policajtov pri riešení problémov kriminality.

Na Slovensku sa konštituovanie psychológie aplikovanej pre potreby trestného práva a polície spája s úsilím psychológov sústredených okolo Akadémie Policajného zboru v Bratislave a Oddelenia vzdelávania a psychológie Odboru vzdelávania Sekcie personálnych a sociálnych činností MV SR a Právnickej fakulty Trnavskej univerzity. Policajná psychológia sa stala postupne jednou z hybných disciplín rozvoja vedeckého života v rezorte vnútra a i uznávanou súčasťou systému psychologických vied doma i v zahraničí. Slovenskí policajní psychológovia sú častými aktívnymi a akceptovanými účastníkmi zahraničných a domácich rezortných a mimorezortných vedeckých podujatí. Je za nimi množstvo publikovaných vedeckých a odborných prác, ktoré sa stretli s početnými domácimi a zahraničnými ohlasmi. Vznikli tiež príručky pre potreby policajnej praxe, zborníky pre rezortných psychológov a pracovníkov polície.

Učebnica „Psychológia pre políciu a justíciu“ plynule nadväzuje na zväzky edície „Knižnica policajnej psychológie“ Akadémie PZ v Bratislave, kde doteraz vyšli tri knižné tituly: „Úvod do policajnej psychológie“ (1998, 2000), „Sociálna

komunikácia pre políciu" (2000) a „Vyjednávanie a branie rukojemníka" (2000), ktorých autorom je Prof. PhDr. Ján Čech, CSc. Pri spracovaní tejto učebnice sa pod vedením vedúceho autorského kolektívu prof. J. Čecha stretlo pätnásť spoluautorov. Autori učebnice tak počítajú s tým, že študenti a odborná verejnosť so záujmom o psychológiu si rozšíri svoj obzor aj štúdiom sociálnej komunikácie, problematiky vyjednávania a brania rukojemníka, spracovaných v týchto tituloch.

Psychológia pre políciu a justíciu je v predloženej učebnici koncipovaná ako vzájomne pospájaný komplex štyroch hlavných problémov: 1. *teoretické vymedzenie policajnej psychológie*, 2. *stanovenie ťažiskových tém psychologických vied, ktoré vysvetľujú kontext policajnej činnosti*, 3. *psychologické aspekty policajných činností a služieb polície (poriadkovej, dopravnej a železničnej polície)*, 4. *rozbor psychologických hľadísk vybraných násilných trestných činov*.

1/ V prvej kapitole autor **Ján Čech** vymedzuje problematiku ***policajnej psychológie*** - teoretických hľadísk formovania tejto vednej disciplíny, zaoberá sa predmetom skúmania, zameraním policajnej psychológie, miestom policajnej psychológie v systéme psychologických a iných vied, metódami výskumu a rolou policajného psychológa. Policajný psychológ sa v službách polície môže uplatniť v roli trénera-vychovávateľa, psychológa - interného konzultanta a v roli psychológa - vedca. Policajné oddelenia môžu policajného psychológa využívať ako externého konzultanta alebo ako interného zamestnanca a súčasne i policajta pod služobnou prísahou.

2/ V druhej kapitole rozoberajú autori problematiku ***aplikácie poznatkov psychológie na policajnú činnosť***, konkrétne **Ján Čech** rozoberá poznatky všeobecnej, sociálnej a vývinovej psychológie. Z hľadiska profesie policajta sú totiž

mimoriadne závažné poznatky o špecifických problémoch vnímania svedkov, skresleniach, o úlohe emócií v psychike a motivácii trestného činu. Rovnako sú dôležité poznatky o vekových osobitostiach človeka, s ktorým policajť pracuje či už v roli podozrivého alebo svedka. Účinná sociálna komunikácia je tiež nevyhnutným predpokladom úspešnosti policajťa, jeho asertívne správanie a empatia. **Jana Hubinská** sa zaoberá otázkou konfliktu v práci policajťa, ktorý býva značne frekventovaný v tejto profesii, a možnosti jeho riešenia.

Osobitne dôležitú problematiku dieťaťa a mladistvého ako páchatela trestnej činnosti rozvíja **Slávka Démuthová**, ktorá sa zamerala na pojem delikvencie, príčiny, prejavy a prevenciu delikvencie u mládeži ako osobitne zraniteľnej skupiny páchatelov. Dieťa ako obeť trestnej činnosti rozoberá **Gabriela Ručková**, ktorá zdôrazňuje nevyhnutnosť primárnej prevencie, širokej osvedy verejnosti, informovanosti o postupe pri podozrení týrania, zanedbávania a zneužívania detí.

Poznatky psychológie osobnosti na policajnú prax rozpracúva **Gustáv Dianiška** s cieľom poukázať na osobnostný profil policajťa a determinanty jeho etického správania. **Zuzana Porubčanová** zdôrazňuje, že pre psychohygienu policajťa a kvalitu jeho výkonu je dôležité poznať vplyv akútneho stresu a poststresovej traumatickej poruchy a možnosti ich prevencie a zvládania.

Človekom a kvalitou života sa zaoberá **Tomáš Kováč** a zdôrazňuje nutnosť rozvíjania tvorivosti a kreativity v činnosti policajťa pri odhaľovaní páchatelov, hľadaní nových riešení a postupov. Otázkami aplikácie poznatkov klinickej a forenzej psychológie na policajnú prax sa zaoberá **Eva Borzová**, pričom poznatky klinickej psychológie prispievajú k porozumeniu základnej diagnostiky duševných porúch a možnostiach ich terapie. **Vojtech Haring** vo svojej stati podáva základný prehľad v problematike psychologického poradenstva a jeho využitia v policajnej praxi. Riešením životných strát

policajtov sa zaoberá **Tatiana Taročková**, ktorá zdôrazňuje, že policajti sú vzhľadom na svoju profesiu vo zvýšenej miere vystavení útokom a ohrozeniu vlastného života, či života kolegov, stretnutia sa s obeťami trestných činov, zranenými a mŕtvymi. Zotavovaniu sa zo životných strát významne pomáha sieť spoločenskej opory - krízová intervencia, psychologické poradenstvo, psychoterapia.

3/ V tretej kapitole sa autori zaoberajú problematikou **vztahu služobnej činnosti a využitia psychologického poznania**. Otázkami psychickej záťaže v profesii policajta sa zaoberá **Kamil Činovský**. **Petr Čuřík** vo svojej stati podáva základný prehľad v problematike metód psychologической prípravy policajtov na výkon policajnej profesie, medzi ktoré patria najmä metódy: situačno-tréningové, simulačno-tréningové, relaxačno-aktivizačné, verbálno-aktivizačné a metódy aktívneho sociálneho učenia. Zaoberá sa tiež psychologickými aspektami použitia zbraní policajtmi. Psychologickými aspektami činnosti služby poriadkovej polície sa zaoberá **Jaromír Hašek**, psychologickými aspektami činnosti služby dopravnej polície - **Josef Marek**, psychologickými aspektami činnosti železničnej polície - **Anton Markuš**. Psychologické aspekty vyšetrovania a vyjednávania v polícii rozpracúva **Ján Čech**.

4/ Vo štvrtej kapitole **Ján Čech** rozoberá **vybrané problémy trestnej činnosti**, zameriava sa najmä na páchatelov vražd, útoku na verejného činiteľa, týrania zverenej osoby, incestu, pedofílie a znásilnenia.

Spomínaná kniha nie je len „učebnicou“, pokúša sa o veľmi presné vymedzenie policajnej psychológie v systéme vedných odborov a zároveň upozorňuje, že bez začlenenia nových vedeckých poznatkov zo psychológie, sociológie, kriminológie a iných príbuzných vied nie je možné účinne bojovať proti zločinu. Uvedená kniha tiež zdôrazňuje nevyhnutnosť správneho výberu povolania, upozorňuje na špecifické nároky roly policajta a záťaže, ktorými prechádza. Je preto aj dobrým

návodom, najmä jej praktická časť pre príslušníkov PZ, aby pri pociťovaní problémov spojených s výkonom služby využili poradenskú činnosť pre policajtov a výcviky, ktoré im rezort poskytuje napr. pri špecifických situáciách použitia zbrane a prevencie vzniku posttraumatickej stresovej poruchy. O špecifických rizikách policajnej práce by mali vedieť už pri výbere a voľbe povolania. Význam psychológie v policajnej práci zdôrazňuje aj skutočnosť, že povrchným výberom sa môže do PZ dostať človek, ktorý prejde na „druhú stranu“.

V uvedenej knihe sa tak spája snaha o dôslednú aplikáciu psychologických poznatkov na činnosť polície a uplatňovanie trestného práva, jednak príkladmi, ktoré čerpajú z činnosti policajta, rovnako dáva námety a stimuly pre ďalší rozvoj a riešenie závažných tém zameraných na špecifické problémy polície a justície, ktoré bez interdisciplinárneho prístupu nie je možné riešiť. Tým by bolo možné optimalizovať činnosť rezortu vnútra i spravodlivosti, skvalitniť profesnú činnosť sudcov, súdnych úradníkov, policajných manažérov i jednotlivých policajtov.

Ako hlavný autor knihy uvádza, „nepochybne dôjde k rozvoju psychologického poznania výsluchu a tiež aj ďalších vyšetrovacích úkonov, hľadaniu a nachádzaniu psychologického kontextu v činnosti súdov, prokuratúry, obhajoby, služby kriminálnej polície, finančnej polície, hraničnej a cudzineckej polície, služby ochrany ústavných činiteľov a diplomatických misií, slovenskej informačnej služby, metodík policajných zázkrokov a úkonov z pohľadu psychológie v kooperácii s bezpečnostnými vedami. Časový horizont rozvoja psychológie pre políciu a justíciu sa poslednou stránkou tejto učebnice neuzatvára. Naopak, črtajú sa nové obzory.“

Môžem len konštatovať, že táto kniha je významným prvkom symbiózy psychológie s činnosťou polície a justície, zaslúži si pozornosť zo strany odbornej verejnosti zaoberajúcej sa prevenciou kriminality, mládežou a samozrejme vyšetrovaním a

objasňovaním trestných činov. Kniha je určená študentom a absolventom filozofických, právnických fakúlt, rezortného školstva ministerstva vnútra, frekventantom postgraduálneho štúdia Justičnej akadémie, psychológom, právnikom a iným odborníkom, ktorí vo svojej práci využívajú vedomosti zo psychológie a tak zvyšujú účinnosť práva v prospech ochrany občanov.

**(Doc. PhDr. Ľuboslava Sejčová, CSc., Filozofická fakulta
Univerzity Komenského v Bratislave)**